

Utlåtande 2002:97 RI+VII (Dnr 1075/02)

Dagvattenstrategi för Stockholm

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslaget till dagvattenstrategi för Stockholms stad godkänns.
2. Överföring av 2,4 mnkr från stadsdelsnämnderna till gatu- och fastighetsnämnden för ändamålet får beaktas i samband med upprättande av 2003 års budget.

Föredragande borgarråden Carl Cederschiöld och Ewa Samuelsson anför följande.

Bakgrund

Den 1 november 1994 träffades ett avtal om va-frågor mellan Stockholms stad genom dess gatu- och fastighetsnämnd och Stockholm Vatten AB. Stockholm Vatten AB:s styrelse, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och gatu- och fastighetsnämnden har vid årsskiftet 97-98 beslutat att låta utarbeta en för stadens nämnder och bolag gemensam strategi för dagvattenhanteringen i Stockholm. Arbetet har nu resulterat i bilagda förslag till dagvattenstrategi (*bilaga 1*) och avtal om dagvatten (*bilaga 2*).

Remisser

Gatu- och fastighetskontoret har ansvarat för remissförfarandet och inhämtat synpunkter från stadsdelsnämnderna över dagvattenstrategin. De

stadsdeknämnder som svarat finns redovisade i ärendedelen. Stadsdelsnämnderna är genomgående positiva till förslaget.

Våra synpunkter

Vattenfrågornas vikt för Stockholms stad har vid flera tidigare tillfällen poängterats av kommunfullmäktige. Vattnet är en av Stockholms största tillgångar. Det är därför naturligt att målmedvetna insatser görs för att komma till rätta med de miljöskadliga ämnen och näringsämnen som belastar Stockholms sjöar, vattendrag och Saltsjön.

Till sjöarna, med undantag av Mälaren, transporteras den helt dominerande delen av föroreningarna med dagvattnet. Det är därför mycket angeläget att minska dessa föroreningar.

I Stockholm innehåller dagvatten från trafikytor, centrumområden, industriområden samt vissa tak och fasader alltför mycket föroreningar (tungmetaller, korrosions- och förslitningsprodukter från fordon, beläggingsmaterial, olja m m). Släckvatten från bränder och trafikolyckor kan ge stora tillfälliga utsläpp av föroreningar i dagvattnet.

Dagvattensystemen ska ta hand om den nederbörd som faller över staden på ett säkert, miljöanpassat och kostnadseffektivt sätt så att invånarnas säkerhet, hälsa och ekonomiska intressen inte hotas.

Idag är fördelningen av ansvaret för dagvattnet otydlig. Det är därför av största vikt att en enhetlig strategi för Stockholms stads hantering av dagvatten antas.

Vi anser därför att kommunfullmäktige bör godkänna förslaget till dagvattenstrategi för Stockholms stad. Enligt det redovisade avtalet om dagvatten skall Stockholm Vatten överta ansvaret för rensning och skötsel av dagvattenbrunnar. I samband med upprättande av budget 2003 får budgetmässiga konsekvenser beaktas, att överföra 2,4 mnkr från stadsdelsnämnderna till gatu- och fastighetsnämnden.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Leif Rönngren* (s) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak godkänna förslaget till dagvattenstrategi, efter komplettering av nedanstående
2. samt därutöver anföras.

Snösituationen under vintern 2001/2002 har åter visat på att sjötippning av innerstadens snömassor i Saltsjön och Riddarfjärden inte är en tillfredsställande lösning. Under de förhållanden som var aktuella visade det sig omöjligt att sköta tipparna utan att estetiskt störande snöhögar bildades. Dagvattenstrategin bör därför kompletteras med att staden ska söka nya platser för landtippning av snö.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Förslaget till dagvattenstrategi för Stockholms stad godkänns.
2. Överföring av 2,4 mnkr från stadsdelsnämnderna till gatu- och fastighetsnämnden för ändamålet får beaktas i samband med upprättande av 2003 års budget.

Stockholm den 11 september 2002

På kommunstyrelsens vägnar:
CARL CEDERSCHIÖLD

Carl Cederschiöld Ewa Samuelsson

Yvonne Modén

Reservation anfördes av *Leif Rönngren* (s) och *Margareta Olofsson* och *Ann-Marie Strömberg* (båda v) med hänvisning till reservationen av (s) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Viviann Gunnarsson* och *Christopher Ödmann* (båda mp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak godkänna förslaget till dagvattenstrategi
2. se över avtalet med Stockholm Vatten AB
3. medel inte bör överföras från stadsdelsnämnderna till gatu- och fastighetsnämnden. Hemställa att 2,437 mnkr fr.o.m. 1 januari 2003 i budget överförs från stadsdelsnämnderna till gatu- och fastighetsnämnden avslås
4. kommunen verkar för att principen "förorenaren betalar" tillämpas både av statliga, kommunala och privata aktörer
5. regnvatten så långt som möjligt bör fördröjas inom fastigheterna innan det transporteras bort

6. ett förslag utarbetas till hur snö ska omhändertas och snö renas samt att tippning av snö i Riddarfjärden inte förekommer
7. i övrigt anföra följande.

Dagvattnet bör ses som en resurs och behandlas med utgångspunkt från ekologiska principer och ett kretsloppsperspektiv. Att rena dagvatten är både komplicerat och dyrt och därför måste åtgärder sättas in för att undvika föroreningarna vid källan, vilket även tydligt framkommer i dagvattenstrategin.

Den främsta orsaken till att dagvattnet är förorenat är biltrafiken. Genom slitage från bilar och avgasutsläpp förorenas det dagvatten som på vissa håll renat, på andra håll orenat, släpps ut i Mälaren och Saltsjön. Främst måste åtgärder sättas in för att minska påverkan från biltrafiken och då främst genom att minska biltrafiken. Det handlar också om att inte lägga nya koppartak, att inte sprida mer kemikalier, etc.

Principen att sätta in åtgärder mot föroreningarnas källor är mycket bra, men kan i en storstad inte alltid upprätthållas. Dagvatten från trafikerade vägar bör i första hand omhändertas lokalt och renas och därefter föras till avloppsnätet. Detta kräver en intensifierad satsning på omhändertagande av dagvatten inom stenstaden. Det kräver också att samtliga inblandade aktörer, såväl kommun som väghållare, tar sitt finansiella ansvar för att möjliggöra en förändring av stadens nuvarande dagvattensystem, i enlighet med principen "förorenaren betalar".

Fastighetsägare bör uppmuntras att genomföra åtgärder för att fördröja regnvatten inom fastigheten. Ett utmärkt sätt att göra detta är att installera gröntak som tar upp vattnet och behåller det under lång tid vilket minskar regnflödet under toppbelastning vid höga regnmängder. På så sätt kan staden minska problemen med att dagvatten och avloppsvatten breddas och rinner orenat ner i våra sjöar och hav.

Vid nybyggnation bör alltid anges att lokalt omhändertagande av dagvatten ska ske där så är möjligt. Detta ska vara bindande i detaljplanerna.

Snötippningen kan inte fortsätta i Saltsjön och Riddarfjärden såsom föreslås. Snön skall tas om hand och renas som annat dagvatten, alternativt lagras på en plats där infiltrering i marken kan ske. Staden ska snarast påbörja utvecklingen av sådant omhändertagande med beaktande av försöket i Sundsvall där snölagring sker för kylning av sjukhuset. Ytterstadsområden som idag använder innerstadens sjöar som deponier bör söka mer lokala platser för tippning och avtal bör göras med andra kommuner om att snömassor endast får tippas där rening kan ske.

Klassningstabellen för olika markområden saknar en kolumn, nämligen hårt trafikerade gator i stenstaden. Dessa gator är utsatta för både höga trafikmängder och risker för olyckor t.ex. utsläppet vid Gustav Adolfs Torg då orenat dagvatten rann rakt ut i Strömmen. Detta kunde ha lett till omfattande fågeldöd om inte frivilligorganisationer hjälpt till.

Överföringen av medel från stadsdelarna till gatu- och fastighetsnämnden synes inte motiverad. Istället bör satsningar ske inom stadsdelarna.

Ett avtal med Stockholm Vatten AB bör träffas. Samtidigt bör staden beakta vad som kan inträffa vid en eventuell avknoppning av delar av bolaget eller försäljning.

Ekologisk parkskötsel skulle minska läckage av fosfor och kväve till dagvattenssystemet.

Dagvattenstrategin ska vara i överensstämmelse med Östra Mälarens Vattenskyddsområdes kommande bestämmelser.

ÄRENDET

Den 1 november 1994 träffades ett avtal om va-frågor mellan Stockholms stad genom dess gatu- och fastighetsnämnd och Stockholm Vatten AB. Stockholm Vatten AB:s styrelse, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och gatu- och fastighetsnämnden har vid årsskiftet 97-98 beslutat att låta utarbeta en för stadens förvaltningar och bolag gemensam strategi för dagvattenhanteringen i Stockholm. Arbetet har nu resulterat i bilagda förslag till dagvattenstrategi (bilaga 1) och avtal om dagvatten (bilaga 2).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 5 mars 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar densamma
- att uppdra åt förvaltningarna respektive rekommendera bolaget, under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande av dagvattenstrategin, att genomföra sina delar av denna.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Margareta Olofsson* (v) med instämmande av ledamoten *Elisabet Lönngren* (s) enligt följande.

- Att i huvudsak godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar denna, med tillägg av nedanstående
- att uppdra åt förvaltningen, under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande av dagvattenstrategin, att genomföra sin del av denna
- att därutöver anförda följande

Snösituationen under vintern 2001/2002 har åter visat på att sjötippning av innestadens snömassor i Saltsjön och Riddarfjärden inte är en tillfredsställande lösning. Under de förhållanden som var aktuella visade det sig omöjligt att sköta tipparna utan att estetiskt störande snöhögar bildades. Dagvattenstrategin bör därför kompletteras med att staden ska söka nya platser för landtippning av snö.

Reservation anfördes av ledamoten *Yildiz Kafkas* (mp) enligt följande.

- Att återremittera förslaget till dagvattenstrategi så att förslaget följer de riktlinjer som har beslutats på nämndens möte den 28 februari 2000 i samband med antagandet av Dagvattenstrategi för Stockholm – lägesrapport, särskilt med anledning av ändrad målbeskrivning, finansieringsformer samt behovet av ett förtydligande av huvudman-
- att ~~nämnden~~ aktivt verkar för att principen ”förorenaren betalar” tillämpas fullt ut för statliga, kommunala och privata aktörer

- att söka andra finansieringsmöjligheter för en långsiktig och ändamålsenlig systemförändring av Stockholms dagvattenhantering än att föra över pengar från stadsdelsnämnderna
- att ett förslag utarbetas till hur snö ska omhändertas och renas samt att tippning av snö i Riddarfjärden inte förekommer
- att därutöver anföra följande

Staden har länge behövt en strategi för dagvatten. Det är därför beklagligt att flera problem undviks i den nu presenterade planen.

Dagvatten bör i första hand omhändertas lokalt och renas och därefter föras till avlopps nätet. Detta kräver en intensifierad satsning främst på omhändertagande av dagvatten inom kvarters- centrum- och industriområden samt längs vägnätet. Det krävs också att alla inblandade aktörer såväl kommunen som staten via Vägverket och privata företag tar sitt finansiella ansvar för att möjliggöra en rejäl förändring av stadens nuvarande dagvattensystem, allt i enlighet med principen *förorenaren betalar*.

Målet för dagvattenstrategin fastställdes på ett möte den 28 februari 2000 enligt följande: "Uppgiften är att utveckla en strategi för att utnyttja och ta hand om dagvatten på ett uthålligt sätt i både ny och befintlig miljö". I det nu framlagda förslaget går man ifrån det tidigare antagna målet och begränsar uppgiften i stort sett endast till nya miljöer. I tjänsteutlåtande motiveras detta med att "... åtgärder i befintlig miljö är dyrare ...". Hela tjänsteutlåtandet präglas av ekonomiska prioriteringar och de ekonomiska ramar som anses räcka är långt ifrån det som behövs för att klara av en uthållig dagvattenhantering. Några nya pengar tillförs inte utan befintliga medel som budgeterats på gatu- och fastighetsnämnden respektive stadsdelsnämnderna fördelas om till bidrag till Stockholm Vatten.

Det största problemet med dagens dagvattenhantering finns i den befintliga miljön som har ett stort behov av förändring. Detta visar sig bl.a. i att klassningstabellen för olika markområden saknar en kolumn, nämligen hårt trafikerade gator i stenstaden. Dessa gator är utsatta för både höga trafikmängder och risker för olyckor, t.ex. vid den nyligen inträffade olyckan med hydraulolja vid Gustav Adolfs Torg. Då rann orenat dagvatten rakt ut i Strömmen. Detta kunde ha lett till omfattande fågeldöd om inte frivilligorganisationer hjälpt till.

Det saknas även en diskussion om vad som ska hända med det nuvarande kombinerade ledningssystemet. Inriktningen av den tidigare rapporten "Dagvattenstrategi för Stockholm 1 lägesrapport" var att åstadkomma effektiva systemförändringar för en uthållig och miljöanpassad dagvattenhantering, bl.a. genom att separera trafikens, centrumområdets och industrins förorenade dagvatten från övriga och mindre förorenade dagvatten. För detta räcker varken överföring av pengar från stadsdelsnämnder som föreslås eller de befintliga budgetramarna.

Vi finner också att stadens föreslagna metoder och åtgärder för att driva arbetet är både oklara och tillräckliga. För att reningsverken inte ska belastas med dagvattenföroreningar är det av stor vikt att kraven på lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) bör öka. Detta innebär att investeringsbudgeten såväl som driftbudgeten bör ses över. I det nuvarande förslaget tillförs inte några pengar. De

det nuvarande förslaget tillförs inte några pengar. De omförs bara från stadsdelar och gatu- och fastighetsnämnden till Stockholm Vatten.

Vi anser att förslaget till dagvattenstrategi ger ett bra tillfälle att också uppmärksamma staden snöhantering. Hantering av snön ska utföras i enlighet med dagvattenstrategin. Snötippningen kan inte fortsätta i Saltsjön och Riddarfjärden såsom föreslås. Snön ska tas om hand och renas som annat dagvatten, alternativt lagras på en plats där infiltrering i marken kan ske, utan belastning på recipienter. Staden ska snarast påbörja utvecklingen av sådant omhändertagande med beaktande av försöket i Sundsvall där snölagring sker för kylning av sjukhuset. Ytterstadsområden som idag använder innerstadens sjötippor bör söka lokala platser för tippning och avtal bör göras med andra kommuner om att snömassor endast får tippas där rening kan ske. Det bör även finnas en budget för att utveckla metoder och teknik att ta hand om snö på ett mer hållbart sätt.

Principen att sätta in åtgärder mot föroreningarnas källor är bra. En av de största källorna till föroreningar är trafiken. Detta kräver bl.a. en intensifierad satsning på omhändertagande av dagvatten inklusive snö inom stenstaden. Om förorenarna ska betala bör trafiken bära sina kostnader för dagvattenrening. Att använda inkomster från milöstyrande vägavgifter skulle vara ett sätt att låta förorenarna betala.

Ekologisk parkskötsel skulle förhindra att fosfor och kväve läcker ut. Åtgärder bör vidtas för att förbättra kunskaperna om detta bl.a. hos entreprenörer.

Förslaget att ge Stockholm Vatten ett huvudansvar för dagvattenreningen beaktar inte de konsekvenser detta kan medföra. Det framgår, t.ex. inte vad det skulle innebära om delar av eller hela bolaget Stockholm Vatten i framtiden läggs ut på entreprenad eller säljs ut.

Styrelsen för Stockholm Vatten AB beslutade den 14 mars 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar detsamma
- att godkänna bilagda förslag tillavtal om dagvatten mellan Stockholm Vatten AB och Gatu- och fastighetsnämnden, samt
- att uppdraga åt bolaget att, under förutsättning av berörda nämnders beslut och kommunfullmäktiges antagande av dagvattenstrategin, genomföra sin del av denna.

Suppleantyttrande gjordes av Rebwar Hassan (mp) enligt följande.

Om jag hade haft yrkanderätt hade jag föreslagit styrelsen besluta att återremittera förslaget till Dagvattenstrategi enligt nedan:

- Förslaget om att överföra 2 437 000 till Gatu- och fastighetsnämnden från stadsdelsnämnderna fr.o.m. budget 1/1 2003 avslås,

- I Dagvattenstrategin ska ingå ett klart uttalat uppdrag att inleda förhandlingar med Vägverket om ersättning för en ordentlig utbyggnad av dagvattenrening åsamkad av föroreningar från bilismen. På sikt ska dagvatten och svartvatten avskiljas,
- Ett förslag utarbetas om hur snö bättre ska omhändertas än idag då stora massor tippas orenade i Riddarfjärden, förslag från miljöpartiet kan t.ex. studeras.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 19 mars 2002 att avslå yrkande från Per Bolund (mp) om återremiss av ärendet.

Reservation anfördes av ledamoten *Per Bolund* (mp) enligt följande.

- Att återremittera förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att vissa delar förtydligas enligt nedan
- att se över avtalet med Stockholm Vatten AB
- att medel bör inte överföras från stadsdelsnämnderna till Gatu- och fastighetsnämnden
- att så mycket som möjligt av dagvattnet bör transporteras bort som ytvatten och inte kulverteras
- att regnvatten böra så långt möjligt fördröjas inom fastigheterna innan det transporteras bort
- att ett förslag utarbetas till hur snö ska omhändertas och snö renas samt att tippning av snö i Riddarfjärden inte förekommer
- att i övrigt anföras

Staden har länge behövt en strategi för dagvatten. Det är därför synd att flera problem undviks i den nu presenterade planen.

Principen att sätta in åtgärder mot föroreningarnas källor bär bra men kan inte alltid upprätthållas i en storstad. En stor källa till föroreningar som går att identifiera är trafiken. Det finns skäl att i avtalet arbeta in att trafiken ska bära sina kostnader för dagvattenrening enligt principen om att förorenaren ska betala. Att använda inkomster från miljöstyrande vägavgifter skulle kunna vara ett sätt att låta förorenaren betala.

Dagvatten från trafikerade vägar bör i första hand omhändertas lokalt och renas och därefter föras till avloppsnätet. Detta kräver en intensifierad satsning på omhändertagande av dagvatten inom staden.

Så mycket som möjligt av dagvattnet ska transporteras bort på ytan och inte under mark. På så sätt kan staden förskönas genom fler rinnande vattendrag. Vattendrag som tidigare kulverterats ska om möjligt ledas upp på ytan. Detta kräver dock en kraftigare utbyggnadsplan för lokal rening än den som anges i strategin. Fastighetsägare bör uppmuntras att genomföra åtgärder för att fördröja regnvatten inom fastigheten. Ett utmärkt sätt att göra detta är att installera gröntak som tar upp vattnet och behåller det under lång tid vilket minskar regnflödet under toppbelastning vid höga regnmängder.

På så sätt kan staden minska problemen med att dagvatten och avloppsvatten breddas och rinner orenat ner i våra sjöar och hav.

Snö är inget annat än fruset dagvatten. Snötippningen kan därför inte fortsätta i Saltsjön och Riddarfjärden såsom föreslås. Snön ska tas om hand och renas som annat dagvatten, alternativt lagras på en plats där infiltrering i marken kan ske. Staden ska snarast påbörja utvecklingen av sådant omhändertagande med beaktande av försöket i Sundsvall där snölagring sker för kylning av sjukhuset. Ytterstadsområden som idag använder innerstadens sjötippor bör söka lokala platser för tippning och avtal bör göras med andra kommuner om att snömassor endast får tippas där rening kan ske.

Klassningstabellen för olika markområden saknar en kolumn, nämligen hårt trafikerade gator i stenstaden. Dessa gator är utsatta för både höga trafikmängder och risker för olyckor, ett exempel är utsläppet vid Gustav Adolfs Torg då orenat dagvatten rann rakt ut i Strömmen. Detta kunde ha lett till omfattande fågeldöd om inte frivilligorganisationer hjälpt till.

Överföringen av medel från stadsdelarna till Gatu- och fastighetsnämnden synes inte motiverad. Istället bör satsningar ske inom stadsdelarna.

Förslaget att ge Stockholm Vatten ett huvudansvar för dagvattenreningen beaktar inte de konsekvenser detta kan medföra. Det framgår, t.ex. inte vad det skulle innebära om delar av eller hela bolaget Stockholm Vatten i framtiden läggs ut på entreprenad eller säljs ut.

Ekologisk parkskötsel skulle förhindra att fosfor och kväve läcker ut. Åtgärder bör vidtas för att förbättra kunskaperna om detta bland bl.a. entreprenörer.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade därefter

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar detsamma.
- att godkänna till kontorets utlåtande bilagda förslag till avtal om dagvatten med Stockholm Vatten AB.
- att hemställa att 2,437 Mkr fr.o.m. 1 januari 2003 i budget överförs från stadsdelsnämnderna till gatu- och fastighetsnämnden.
- att uppdra åt kontoret, under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande av dagvattenstrategin, att genomföra sin del av denna.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden *Sten Nordin* (m) samt ledamöterna *Tord Bergstedt* (m), *Bo Bladholm* (m), *Helena Bonnier* (m), *Inge-Britt Lundin* (fp), *Mats Rosén* (kd) och *Kurt Hultgren* (sp) enligt följande.

Gatu- och fastighetsnämnden anser att alla inblandade parter bör diskutera vidare hur man kan genomföra nödvändiga åtgärder i ett högre tempo. Eventuella merkostnader för detta får tagas upp i det sedvanliga budgetarbetet i staden.

Ledamoten Per Bolund (mp) deltog inte i beslutet i sakfrågan.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 21 mars 2002

- att för egen del godkänna förslaget till dagvattenstrategi
- att hemställa att kommunfullmäktige antar förslaget.
- att uppdra åt Stadsbyggnadskontoret att genomföra sin del av dagvattenstrategin, under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande.

Reservation anfördes av ledamoten *Cecilia Obermüller* (mp) enligt följande.

I Mälarens närområde är många kommuner och därigenom oerhört många människor beroende av denna sjö och dess vattenkvalité för sin dricksvattenförsörjning. Mälardagvattnets kvalitet beror i sin tur på det tillrinnande yt- och grundvattnets kvalitet.

Dagvatten, d.v.s. ytvavrinnande regn- och smältvatten, innehåller föroreningar. Det kan vara olja och tungmetaller som zink, bly och koppar eller näringsämnen som kväve och fosfor.

Viktiga föroreningar och näringsämnen som förekommer i dagvatten och som bör reduceras är tungmetaller, olja, fosfor och kväve.

Tillförseln av föroreningar till sjöar och vattensystem leder till igenväxning, algbloomning, syrefattiga bottnar och förgiftning av vattenlevande växter och djur och i slutändan drabbar det råvattnet. Råvattnet som tas i Mälaren och behandlas för att komma ut i våra kranar.

Igelbäckens avrinningsområden i Stockholms kommun är mycket beroende av både tillförsel och kvalitet på tillrinnande ytvatten. Här handlar det om känsliga ekosystem.

Dagvattnet bör ses som en resurs och behandlas med utgångspunkt från ekologiska principer och ett kretsloppsperspektiv.

Dagvatten ska om möjligt inte avledas direkt till ledningsnätet utan istället renas vid ytan i diken och öppna dammar. De små vattnen i landskapet behövs både för den biologiska mångfalden och för att de är vackra och spännande. Dagvatten kan även återanvändas i bevattning, toalettspolning eller industri och liknande. Det är viktigt att beakta att tungmetaller och näringsämnen gradvis ackumuleras i mark och infiltrationsytor.

Att rena dagvatten är dyrt därför måste föroreningarna åtgärdas vid källan. Det handlar om att byta tak- och vägbeläggningar, att inte lägga nya koppartak och minska vägarnas miljöbelastning, att inte sprida mer kemikalier. Detta står uttryckligen uttalat i planen. Hur tekniskt, ekonomiskt och juridiskt möjligt tolkas är en annan fråga.

Stadsbyggnadskontoret får inte slentrianmässigt skriva att dagvatten i första hand ska omhändertas på fastigheten och i andra hand avledas till ledningsnätet, det är att göra det alldeles för enkelt för sig. Nämnden önskar se att denna dagvattenhanteringsplan får verkligt genomslag i all planering i Stockholms stad.

Gatu- och fastighetskontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och Stockholm Vatten AB har avgivit ett gemensamt tjänsteutlåtande av den 25 januari 2002, med i huvudsak följande lydelse.

Dagvattenstrategi

Bakgrundsfakta mm

Vatten behövs för allt liv. Vatten är en av Stockholms största tillgångar.

Stockholms sjöar, vattendrag och Saltsjön belastas emellertid av miljöskadliga ämnen och näringsämnen, som till stor del kommer med dagvattnet. Till sjöarna, med undantag av Mälaren, transporteras den helt dominerande delen av föroreningarna med dagvattnet. Till Saltsjön kommer mer miljöskadliga ämnen med dagvattnet än från renat spillvatten. Det är därför viktigt att minska föroreningarna i dagvattnet. I Stockholm innehåller dagvatten från trafikytor, centrumområden, industriområden samt vissa tak- och fasader alltför mycket föroreningar (tungmetaller, korrosions- och förslitningsprodukter från fordon, beläggingsmaterial, olja m m). Släckvatten från bränder och trafikolyckor kan ge stora tillfälliga utsläpp av föroreningar i dagvattnet.

Dagvatten är regn-, spol-, och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor, eller på genomsläpplig mark via diken eller ledningar till recipienter (sjöar, vattendrag, hav eller reningsverk).

Fördelningen av stadens ansvar för dagvattnet är otydlig. Även lagarna är otydliga och ofullständiga, främst Va -lagen, Plan- och bygglagen och Miljöbalken. Lagarna är också dåligt samordnade när det gäller dagvatten. Det är även svårt att ställa krav enligt Miljöbalken för den samlade påverkan från många små källor som tillsammans utgör ett hot mot vattenkvaliteten. I januari 2001 begärde staden en översyn, hos miljödepartementet, av lagar som rör dagvattenfrågan. Staden har inte fått någon reaktion på denna begäran.

Dagvattensystemen ska ta hand om den nederbörd som faller över staden på ett säkert, miljöanpassat och kostnadseffektivt sätt så att invånarnas säkerhet, hälsa och ekonomiska intressen inte hotas.

Stadens dagvatten är förorenat av:

- tungmetaller (t ex kvicksilver, kadmium, bly, koppar, zink och krom)
- organiska miljögifter (t ex PAH och PCB)
- oljor
- näringsämnen (kväve och fosfor)
- bakterier

Dagvattnet delas in i tre olika klasser

- låga föroreningshalter
- måttliga föroreningshalter
- höga föroreningshalter

Dagvattnet från olika markområden klassas enligt tabellen:

Småhusområden (inkl lokalgator), Lokalgator <8.000 fordon/dygn, Parker och naturmark	Låga föroreningshalter
Ytterstadens bostads- och arbetsområden (inkl lokalgator) Vägar med 8.000-15.000 fordon/dygn	Låga-måttliga föroreningshalter
Stenstadens bostads- och arbetsområden (inkl lokalgator)	Måttliga föroreningshalter
Större parkeringsanläggningar och terminalområden Vägar med 15.000-30.000 fordon/dygn	Måttliga-höga föroreningshalter
Trafikleder med >30.000 fordon/dygn	Höga föroreningshalter
Industrifastigheter med miljöfarlig verksamhet	Beroende på verksamheten

Recipenter (mottagare) för Stockholms dagvatten är Saltsjön, Mälaren, Stockholms sjöar och vattendrag, marken och grundvattnet samt avloppsreningsverken. Saltsjön, Mälaren, sjöarna och vattendragen har delats in i tre olika klasser utifrån nuvarande miljöstatus och känslighet för mänsklig påverkan (föroreningar och förändringar i vattenomsättningen).

1. *Mycket känsliga*: Brunnsviken, Solfångardammen (Spegeldammen), Uggleviken, Judarn, Kyrksjön, Lillsjön, Magelungen, Flaten, Trekanten, Långsjön och Igelbäcken.
2. *Känsliga*: Laduviken, Lappkärret, Husarviken, Isbladskärret, Råcksta Träsk, Drevviken, Ältasjön, Sicklasjön, Bällstaviken-Ulvsundasjön, Årstaviken och Bällstaån (Spångaån).
3. *Mindre känsliga*: Djurgårdsbrunnsviken, Hammarby Sjö, Riddarfjärden, Karlbergskanalen-Klara Sjö, Östra Mälaren, Saltsjön och Lilla Värtan.

Övergripande principer för dagvattenstrategin

För stadens dagvattenstrategi gäller:

dagvattensystemet ska avleda stadens nederbörd på ett säkert, miljöanpassat och kostnadseffektivt sätt så att invånarnas säkerhet, hälsa och ekonomiska intressen inte hotas, till exempel genom att motverka översvämningar, säkerställa framkomligheten i trafiken och förhindra sjukdomar.

Dagvattnet får inte försämra miljön.

- I första hand ska åtgärder därför sättas in mot föroreningarnas källor, så långt det är tekniskt, ekonomiskt och juridiskt möjligt.

II I andra hand ska dagvattnet i bebyggd miljö hanteras eller separeras så att mark och sjöar kan tillföras så mycket vatten som möjligt, utan att belastningen av föroreningar når kritiska nivåer. En recipients behov av nytt vatten och dess känslighet för föroreningar ska vägas mot varandra.

III I tredje hand ska förorenat dagvatten, som inte kan tas emot av en viss recipient, renas lokalt eller ledas till mindre känsliga recipienter eller till avloppsreningsverken. Samtidigt finns krav på att minska föroreningarna i reningsverkens slam, så att inte föroreningarna sprids på åkermarken.

Stadens metoder för att driva arbetet enligt strategins principer är:

1. Myndighetsutövning med stöd av Miljöbalken, Plan- och bygglagen, trafiklagar samt Va -lagen.
2. Åtgärder i egna fastigheter, trafikanläggningar, parker och hus vid ny bebyggelse, större förändringar eller underhåll.
3. Att ställa krav vid köp och skötsel av egna fordon och vid upphandling av entreprenörer med fordon.
4. Ekonomiska styrmedel såsom Va-taxan.
5. I avtal då staden säljer mark, upplåter med tomträtt, eller arrenderar ut mark.
6. Information till fastighetsägare, företag och allmänheten.

Åtgärder

Källor

Åtgärder mot koppar, zink, PCB, PAH och oljor bör prioriteras. Dessa föroreningar har till övervägande del lokalt ursprung som staden har möjlighet att påverka.

LOD

Allt dagvatten som har låga eller måttliga föroreningshalter ska infiltreras eller fördröjas genom "Lokalt omhändertagande av Dagvatten", LOD, där detta är möjligt och lämpligt.

Reningskrav

Alla problem kan inte på kort tid lösas vid källorna eller genom LOD. Recipienterna behöver därför skyddas från dagvattnets föroreningar genom rening. Reningskraven ska utgå från hur känslig och lämplig recipienten är att ta emot dagvatten med olika halter av föroreningar. Reningskraven kan sammanställas i följande matris.

Recipient För- orenings- halter i dag- vatten	Mark		Sjöar och vattendrag		
	Lämplig för infiltration	Inte lämplig för infiltration	Mycket känslig	Känslig	Mindre känslig
Låga	Infiltration och fördröjning	Dagvatten- ledning eller dike	Ej rening	Ej rening	Ej rening
Måttliga	Infiltration och fördröjning	Dagvatten- ledning eller dike	Viss rening eller dagvatten till annan reci- pient	Viss rening eller dagvatten till annan recipient	Ej rening
Höga	Rening före infiltration	Dagvatten- ledning, rening	Rening	Rening	Rening

Därutöver redovisas åtgärder avseende: spolvatten , släckvatten, drift och underhåll av gator och parker, dagvattentaxa samt snöhantering.

Ansvar

Gatu- och fastighetsnämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten AB har alla i sin verksamhet och/eller myndighetsutövning ett ansvar för att denna dagvattenstrategi genomförs. Därvid skall följande gälla.

Stockholm Vatten AB skall på uppdrag av staden ha helhetsansvaret för avledning och rening av dagvatten med därtill hörande anläggningar. Stockholm Vatten AB gör därvid de tekniska, miljömässiga avvägningarna vart och hur dagvattnet skall ledas och renas. Bedömningen av om miljöbalkens hänsynsregler uppfylls görs i samråd med Miljö- och hälsoskyddsnämnden i dess uppdrag som tillsynsmyndighet. Stadens anläggningar för avledning och rening av dagvatten skall ägas och skötas av Stockholm Vatten AB. Ett nytt avtal om dagvatten måste, med hänsyn till den nya ansvarsfördelningen, träffas mellan staden och Stockholm Vatten AB.

Gatu- och fastighetsnämnden skall vid ombyggnad av gator och parker samt vid nyexploateringar, tillse att dagvattenfrågan planeras och löses utifrån dagvattenstrategin och Stockholms vattenprogram. Gatu- och fastighetsnämnden skall också utifrån stadens dagvattenstrategi tillse att föroreningarna till dagvattnet, från trafiken samt från stadens drift och underhåll av gator och parker, minskar. Såsom mark- och vattenägare ansvarar Gatu- och fastighetsnämnden i enlighet med miljöbalken för de historiska föroreningarna i mark och vatten i den mån detta ansvar

riska föroreningarna i mark och vatten i den mån detta ansvar inte åligger andra verksamhetsutövare, arrendatorer, hyresgäster, tomträtthavare, tidigare markägare m fl.

Stadsdelsnämnderna skall vid upphandlingar av entreprenörer för skötsel och drift av gator och parker tillse att denna skötsel och drift anpassas till dagvattenstrategin. Detta gäller bl a miljöhänsyn på fordon och arbetsmaskiner, städning, halkbekämpning, snöhantering, gödsling samt fordonstvätt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska genom tillsyn av verksamheter kontrollera att dagvattenhanteringen bedrivs i överensstämmelse med miljöbalken, dagvattenstrategin samt Stockholms vattenprogram. Verksamhetsutövare såsom Stockholm Vatten AB, väghållare, fastighetsägaren m fl har ansvaret för att dagvattenanläggningar anläggs och drivs i enlighet med miljöbalkens bestämmelser. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har möjlighet att ingripa med stöd av miljöbalken mot användning av ämnen som förorenar dagvattnet när miljömässigt bättre alternativ finns.

Stadsbyggnadsnämnden ska tillse att dagvattenfrågorna beaktas i planering, bygglovsprövning och tillhörande rådgivning. Stadens dagvattenstrategi och stadens vattenprogram skall framgå av översiktsplanen. Vid detaljplanering och bygglovsprövning ska särskilt övervägas höjdsättning, bebyggelsens lokalisering och val av byggnadsmaterial. Nya detaljplaner ska ange hur dagvattenfrågan ska lösas och vem som har ansvaret för att genomföra denna.

Ambitioner och ekonomiska konsekvenser

Målet med dagvattenstrategin är att skapa miljöanpassade och kostnadseffektiva rutiner för att ta hand om dagvatten, inom de ekonomiska ramarna för staden och Stockholm Vatten AB.

Mest långsiktigt och kostnadseffektivt är att prioritera åtgärder som minskar dagvattnets föroreningar vid källorna. I ett kort perspektiv kan dagvattnet i vissa fall behöva renas. Det är betydligt enklare och mer kostnadseffektivt att skapa goda dagvattenlösningar i ny bebyggelse och vid större omdaningar än i befintlig miljö. Den övergripande prioriteringen i staden bör därför vara följande:

1. Åtgärder vid källorna till föroreningen av dagvatten.
2. Åtgärder för infiltration och rening av dagvatten vid ny bebyggelse och större omdaningar.
3. Åtgärder för infiltration och rening av dagvatten i befintlig miljö.

Det stora ansvaret för genomförandet av dagvattenstrategin ligger på Stockholm Vatten AB. Bolaget måste därför se till att det för dagvattenhanteringen finns erforderliga kunniga och engagerade personella resurser. En uppföljning av denna dagvattenstrategi bör göras efter fem år. En nyinrättad förvaltningsövergripande styrgrupp bör ha ansvaret för genomförandet av denna dagvattenstrategi. Denna styrgrupp ska samordna sitt arbete med Stockholms vattenprogram.

Avtal om dagvatten

Gatu- och fastighetskontoret och Stockholm Vatten AB har utifrån förslaget till dagvattenstrategi förhandlat och upprättat bilagda förslag till avtal om dagvatten (bilaga 2).

Avtalsförslaget innebär i huvudsak följande:

Stockholm Vatten AB har från och med den 1 januari 2003 helhetsansvaret för avledning och rening av dagvatten med därtill hörande anläggningar.

Detta innebär att Stockholm Vatten AB, utifrån

- stadens övergripande dagvattenstrategi
  - miljöbalkens hänsynsregler
  - annan av kommunfullmäktige antagen policy (t ex miljöprogram, vattenprogram)
- i egenskap av verksamhetsutövare gör den tekniska, ekonomiska och miljömässiga bedömningen av vart och hur dagvattnet skall ledas och renas.

Stadens anläggningar för avledning och rening av dagvatten skall från och med den 1 januari 2003 ägas och skötas av Stockholm Vatten AB. Undantag är dagvattenbrunnar med därtill hörande servisledningar, vilka är en del av gator och vägar och därmed ägs av staden. Stockholm Vatten AB ansvarar dock för drift och underhåll av dessa dagvattenbrunnar.

Staden genom gatu- och fastighetsnämnden skall årligen från och med år 2003 till Stockholm Vatten AB lämna ett investeringsbidrag om 11 miljoner kronor exkl. moms från gatu- och fastighetsnämndens investeringsbudget och ett drift- och underhållsbidrag om 4 miljoner kronor exkl. moms från gatu- och fastighetsnämndens driftsbudget för dessa åtaganden. Avtalet gäller i fem år och förlängs därefter med två år i Förtur. Efter den 1 januari 2005 äger parterna rätt att ta upp förhandlingar, om de överförda beloppen inte överensstämmer med reella kostnader eller om det finns andra väsentliga problem med den nya ansvarsfördelningen. ersättning enligt ovan skall senast efter fem år utformas så att det finns incitament för Gatu- och fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna att minska föroreningarna till recipienter och reningsverk. Detta avtal är till alla delar förfallet utan ersättningsrätt för någondera parten om inte förslaget till dagvattenstrategi i huvudsak antages av Stockholms kommunfullmäktige före den 1 oktober genom beslut som senare vinner laga kraft.

Budgetkonsekvenser

Det ovan redovisade avtalet om dagvatten innebär att Stockholm Vatten AB övertar stadsdelsförvaltningarnas ansvar för rensning och skötsel (slamsugning) av dagvattenbrunnar.

Stadsdelsförvaltningarnas kostnad för detta har beräknats till 2,437 miljoner kronor/år eller 85 kronor per år och brunn. Detta belopp ingår i det ovan i avtalet angivna driftbidraget för gatu- och fastighetsnämnden om 4 miljoner kronor/år. Gatu- och fastighetskontoret förslår att detta budgettekniskt löses genom att 2,437 miljoner kronor från och med budgetåret 2003 överförs från stadsdelsnämnderna till gatu- och fastighetsnämnden. De belopp som skall överföras från respektive stadsdelsnämnd

nämnden. De belopp som skall överföras från respektive stadsdelsnämnd redovisas i *bilaga 3*. Det resterande driftbidraget och investeringsbidraget bedömer gatu- och fastighetskontoret kunna inrymma budget och flerårsprogram.

Förvaltningarnas och bolagets synpunkter

Förslaget till Dagvattenstrategi för Stockholm innebär att staden skapar miljöanpassade och kostnadseffektiva rutiner för att ta hand om dagvatten inom de nuvarande övergripande ekonomiska ramar staden och Stockholm Vatten AB arbetar.

Förslaget till nytt avtal om dagvatten, som är en del av denna dagvattenstrategi, innebär en tydligare och effektivare ansvarsfördelning för dagvattnet.

Förvaltningarna och bolaget tillstyrker därför både förslaget till dagvattenstrategi och avtal om dagvatten. Under förutsättning att dagvattenstrategin antas av kommunfullmäktige, bör förvaltningarna respektive bolaget få i uppdrag att genomföra sina delar av denna.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsdelsnämnderna och svar har inkommit enligt följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade den 20 mars 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antager densamma.
- att medge att 170 000 kronor från och med 1 januari 2003 i budget överförs från stadsdelsnämnden till Gatu- och fastighetsnämnden såsom redovisas i bilaga 3 i tjänsteutlåtandet.
- att uppdra åt förvaltningen under förutsättning av kommunfullmäktiges antaganden av dagvattenstrategin att genomföra sina delar av denna.

Ersättaryttrande gjordes av *Birgitta Wosse* (mp) enligt följande.

Om jag hade haft förslagsrätt hade jag föreslagit

- att återremittera förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att vissa delar förtydligas enligt nedan
- att se över avtalet med Stockholm Vatten AB
- att medel bör inte överföras från stadsdelsnämnderna till Gatu- och fastighetsnämnden
- att så mycket som möjligt av dagvattnet bör transporteras bort som ytvatten och inte kulverteras

- att regnvatten böra så långt möjligt fördröjas inom fastigheterna innan det transporteras bort
- att ett förslag utarbetas till hur snö ska omhändertas och snö renas samt att tippning av snö i Riddarfjärden inte förekommer
- att i övrigt anföra

Staden har länge behövt en strategi för dagvatten. Det är därför synd att flera problem undviks i den nu presenterade planen.

Principen att sätta in åtgärder mot föroreningarnas källor bär bra men kan inte alltid upprätthållas i en storstad. En stor källa till föroreningar som går att identifiera är trafiken. Det finns skäl att i avtalet arbeta in att trafiken ska bära sina kostnader för dagvattenrening enligt principen om att förorenaren ska betala. Att använda inkomster från miljöstyrande vägavgifter skulle kunna vara ett sätt att låta förorenaren betala. Principen att sätta in åtgärder mot föroreningarnas källor är viktig.

Dagvatten från trafikerade vägar bör i första hand omhändertas lokalt och renas och därefter föras till avloppsnätet. Detta kräver en intensifierad satsning på omhändertagande av dagvatten inom stenstaden. Så mycket som möjligt av dagvattnet ska transporteras bort på ytan och inte under mark. På så sätt kan staden förskönas genom fler rinnande vattendrag. Vattendrag som tidigare kulverterats ska om möjligt ledas upp på ytan. Detta kräver dock en kraftigare utbyggnadsplan för lokal rening än den som anges i strategin. Fastighetsägare bör uppmuntras att genomföra åtgärder för att fördröja regnvatten inom fastigheten. Ett utmärkt sätt att göra detta är att installera gröntak som tar upp vattnet och behåller det under lång tid vilket minskar regnflödet under toppbelastning vid höga regnmängder. På så sätt kan staden minska problemen med att dagvatten och avloppsvatten breddas och rinner orenat ner i våra sjöar och hav.

Snö är inget annat än fruset dagvatten. Snötippningen kan därför inte fortsätta i Saltsjön och Riddarfjärden såsom föreslås. Snön ska tas om hand och renas som annat dagvatten, alternativt lagras på en plats där infiltrering i marken kan ske. Staden ska snarast påbörja utvecklingen av sådant omhändertagande med beaktande av försöket i Sundsvall där snölagring sker för kylning av sjukhuset. Ytterstadsområden som idag använder innerstadens sjötippningar bör söka lokala platser för tippning och avtal bör göras med andra kommuner om att snömassor endast får tippas där rening kan ske.

Klassningstabellen för olika markområden saknar en kolumn, nämligen hårt trafikerade gator i stenstaden. Dessa gator är utsatta för både höga trafikmängder och risker för olyckor, ett exempel är utsläppet vid Gustav Adolfs Torg då orenat dagvatten rann rakt ut i Strömmen. Detta kunde ha lett till omfattande fågeldöd om inte frivilligorganisationer hjälpt till.

Överföringen av medel från stadsdelarna till Gatu- och fastighetsnämnden synes inte motiverad. Istället bör satsningar ske inom stadsdelarna.

Förslaget att ge Stockholm Vatten ett huvudansvar för dagvattenreningen beaktar inte de konsekvenser detta kan medföra. Det framgår, t.ex. inte vad det skulle innebära om delar av eller hela bolaget Stockholm Vatten i framtiden läggs ut på entreprenad

eller säljs ut. Ekologisk parkskötsel skulle förhindra att fosfor och kväve läcker ut. Åtgärder bör vidtas för att förbättra kunskaperna om detta bland bl.a. entreprenörer.

Maria–Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 21 mars 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar densamma.
- att godkänna att 133 000 kr (brunnsrensning) fr.o.m. 1 januari 2003 i budget överförs från stadsdelsnämnden till Gatu- och fastighetsnämnden såsom redovisats i bilaga 2.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande tillstyrker förslaget till dagvattenstrategi och dess budgetkonsekvenser.

Katarina–Sofia stadsdelsnämnd beslutade den 21 mars 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar densamma.
- att hemställa hos kommunstyrelsen att, under förutsättning att kommunfullmäktige antar dagvattenstrategin, 70 000 kr överförs från stadsdelsnämnden till Gatu- och fastighetsnämnden.

Katarina-Sofia stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande tillstyrker förslaget till dagvattenstrategi och dess budgetkonsekvenser.

Hägerstens stadsdelsnämnd beslutade den 21 mars 2002

- att anse att ansvarsfördelningen för drift och underhåll av dagvattenbrunnar ska vara oförändrat.
- att i övrigt överlämna arbetsgruppens förslag till dagvattenstrategi för Stockholm till kommunfullmäktige utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av ledamoten *Ylva Wahlström* (mp) till förmån för återremiss av ärendet enligt följande.

Återremittera förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att vissa delar förtydligas enligt nedan.

1. Så mycket som möjligt av dagvattnet bör transporteras bort som ytvatten och inte kulverteras.
2. Regnvatten böra så långt möjligt fördröjas inom fastigheterna innan det transporteras bort.
3. Ett förslag utarbetas till hur snö ska omhändertas och snö renas samt att tippning av snö i Riddarfjärden inte förekommer.

4. Detta arbete bör förankras i varje stadsdel.
5. I övrigt anföras följande

Staden har länge behövt en strategi för dagvatten. Det är därför synd att flera problem undviks i den nu presenterade planen.

Principen att sätta in åtgärder mot föroreningarnas källor bär bra men kan inte alltid upprätthållas i en storstad. En stor källa till föroreningar som går att identifiera är trafiken. Det finns skäl att i avtalet arbeta in att trafiken ska bära sina kostnader för dagvattenrening enligt principen om att förorenaren ska betala. Att använda inkomster från miljöstyrande vägavgifter skulle kunna vara ett sätt att låta förorenaren betala.

Dagvatten från trafikerade vägar bör i första hand omhändertas lokalt och renas och därefter föras tillavloppsnätet. Detta kräver en intensifierad satsning på omhändertagande av dagvatten inom stenstaden.

Så mycket som möjligt av dagvattnet ska transporteras bort på ytan och inte under mark. På så sätt kan staden förskönas genom fler rinnande vattendrag. Vattendrag som tidigare kulverterats ska om möjligt ledas upp på ytan. Detta kräver dock en kraftigare utbyggnadsplan för lokal rening än den som anges i strategin. Fastighetsägare bör uppmuntras att genomföra åtgärder för att fördröja regnvatten inom fastigheten. Ett utmärkt sätt att göra detta är att installera gröntak som tar upp vattnet och behåller det under lång tid vilket minskar regnflödet under toppbelastning vid höga regnmängder. På så sätt kan staden minska problemen med att dagvatten och avloppsvatten breddas och rinner orenat ner i våra sjöar och hav.

Snö är inget annat än fruset dagvatten. Snötippningen kan därför inte fortsätta i Saltsjön och Riddarfjärden såsom föreslås. Snön ska tas om hand och renas som annat dagvatten, alternativt lagras på en plats där infiltrering i marken kan ske. Staden ska snarast påbörja utvecklingen av sådant omhändertagande med beaktande av försöket i Sundsvall där snölagring sker för kylning av sjukhuset. Ytterstadsområden som idag använder innerstadens sjötippor bör söka lokala platser för tippning och avtal bör göras med andra kommuner om att snömassor endast får tippas där rening kan ske.

Klassningstabellen för olika markområden saknar en kolumn, nämligen hårt trafikerade gator i stenstaden. Dessa gator är utsatta för både höga trafikmängder och risker för olyckor, ett exempel är utsläppet vid Gustav Adolfs Torg då orenat dagvatten rann rakt ut i Strömmen. Detta kunde ha lett till omfattande fågeldöd om inte frivilligorganisationer hjälpt till.

Överföringen av medel från stadsdelarna till Gatu- och fastighetsnämnden synes inte motiverad. Istället bör satsningar ske inom stadsdelarna.

Förslaget att ge Stockholm Vatten ett huvudansvar för dagvattenreningen beaktar inte de konsekvenser detta kan medföra. Det framgår, t.ex. inte vad det skulle innebära om delar av eller hela bolaget Stockholm Vatten i framtiden läggs ut på entreprenad eller säljs ut.

Ekologisk parkskötsel skulle förhindra att fosfor och kväve läcker ut. Åtgärder bör vidtas för att förbättra kunskaperna om detta bland bl.a. entreprenörer.

Hägerstens stadsdelsförvaltning är i sak inte emot att Stockholm har en gemensam dagvattenstrategi, men har inte haft tillräckligt med tid för att sätta sig in i hur den föreslagna strategin påverkar stadsdelen.

Farsta stadsdelsnämnd beslutade den 26 mars 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar densamma
- att hemställa att totalt 194 tkr från och med den 1 januari 2003 i budget överförs från stadsdelsnämnden till Gatu- och fastighetsnämnden såsom redovisats i bilaga 1 till detta tjänsteutlåtande
- att uppdraga åt förvaltningen att under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande av dagvattenstrategin genomföra sina delar av denna

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande instämde i huvudsak med förslaget till dagvattenstrategi, men påpekade att det var en nackdel att förvaltningen avförs medel.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade den 26 mars 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar densamma.
- att hemställa att totalt 2,437 Mkr fr.o.m. 1 januari 2003 i budget överförs från stadsdelsnämnderna till Gatu- och fastighetsnämnden såsom redovisats i bilaga 3.
- att uppdraga åt förvaltningen under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande av dagvattenstrategin, att genomföra sina delar av denna.

Reservation anfördes av ledamöterna *Rebwar Hassan* (mp) och *Jonas Ljungstedt* (v) samt tjänstgörande ersättaren *Rached Abdel Al* (v) enligt följande.

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkat att stadsdelsnämnden skulle besluta att

1. Återremittera förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att vissa delar förtydligas enligt nedan.
2. Förslaget om att överföra 2 437 000:- till Gatu- och fastighetsnämnden från stadsdelsnämndernas budget fr.o.m. 1/1 2003 avslås.
3. I dagvattenstrategin ska ingå en klart uttalad inriktning att inleda förhandlingar med Vägverket om ersättning för en ordentlig utbyggnad av dagvattenrening förorsakad av föroreningar från bilismen. På sikt ska dagvatten och svartvatten avskiljas.
4. Så mycket som möjligt av dagvattnet bör transporteras bort som ytvatten och inte kulverteras.

5. Regnvatten böra så långt möjligt fördröjas inom fastigheterna innan det transporteras bort
6. Ett förslag utarbetas till hur snö ska omhändertas och snö renas samt att tippning av snö i Riddarfjärden inte förekommer
7. I övrigt anföra följande:

Staden har länge behövt en strategi för dagvatten. Det är därför synd att flera problem undviks i den nu presenterade planen.

Principen att sätta in åtgärder mot föroreningarnas källor bär bra men kan inte alltid upprätthållas i en storstad. En stor källa till föroreningar som går att identifiera är trafiken. Det finns skäl att i avtalet arbeta in att trafiken ska bära sina kostnader för dagvattenrening enligt principen om att förorenaren ska betala. Att använda inkomster från miljöstyrande vägavgifter skulle kunna vara ett sätt att låta förorenaren betala.

Vid behandling av återremissen bör följande brister i underlaget beaktas:

- Det strukturella arbetet bör stärkas genom att införa en övergripande prioriteringsordning och tillföra konkreta styrmedelskategorier (sex stycken).
- Rapporten kompletteras med vilka olika reningstekniker som används idag och vilka tekniker som är under utveckling för rening av dagvatten i framtiden.
- Kostnaderna för att ta om hand dagvatten är inte räknade på rätt sätt eftersom hänsyn inte tagits till att dagvattenhantering som utförs av Stockholms stad även kommer från andra kommuner.
- I kostnaderna räknas inte privata eller icke kommunala verksamhetsutövare.
- Vad gäller spolvatten behövs en strategi för hur spolvattnet ska tas om hand i samverkan med utövaren. Spolvatten är inte dagvatten.
- Vissa tungmetaller kommer inte från verksamhetsutövning inom kommungränsen. Det behövs en särskild analys av vad som uppstår i staden och vad som kommer utifrån. Det borde finnas en karta över föroreningskällorna i Stockholms stad samt vad de släpper ut.
- Dagvattenstrategin bör finnas i en lättläst populärversion som är lätt att ta till sig.

Dagvatten från trafikerade vägar bör i första hand omhändertas lokalt och renas och därefter föras till avloppsnätet. Detta kräver en intensifierad satsning på omhändertagande av dagvatten inom stenstaden.

Så mycket som möjligt av dagvattnet ska transporteras bort på ytan och inte under mark. På så sätt kan staden förskönas genom fler rinnande vattendrag. Vattendrag som tidigare kulverterats ska om möjligt ledas upp på ytan. Detta kräver dock en kraftigare utbyggnadsplan för lokal rening än den som anges i strategin. Fastighetsägare bör uppmuntras att genomföra åtgärder för att fördröja regnvatten inom fastigheten. Ett utmärkt sätt att göra detta är att installera gröntak som tar upp vattnet och behåller det under lång tid vilket minskar regnflödet under toppbelastning vid höga regnmängder. På så sätt kan staden minska problemen med att dagvatten och avloppsvatten breddas och rinner orenat ner i våra sjöar och hav.

Snö är inget annat än fruset dagvatten. Snötippningen kan därför inte fortsätta i Saltsjön och Riddarfjärden såsom föreslås. Snön ska tas om hand och renas som annat

dagvatten, alternativt lagras på en plats där infiltrering i marken kan ske. Staden ska snarast påbörja utvecklingen av sådant omhändertagande med beaktande av försöket i Sundsvall där snölagring sker för kylning av sjukhuset.

Ytterstadsområden som idag använder innerstadens sjötippor bör söka lokala platser för tippning och avtal bör göras med andra kommuner om att snömassor endast får tippas där rening kan ske.

Klassningstabellen för olika markområden saknar en kolumn, nämligen hårt trafikerade gator i stenstaden. Dessa gator är utsatta för både höga trafikmängder och risker för olyckor, ett exempel är utsläppet vid Gustav Adolfs Torg då orenat dagvatten rann rakt ut i Strömmen. Detta kunde ha lett till omfattande fågeldöd om inte frivilligorganisationer hjälpt till.

Överföringen av medel från stadsdelarna till Gat- och fastighetsnämnden synes inte motiverad. Istället bör satsningar ske inom stadsdelarna.

Förslaget att ge Stockholm Vatten ett huvudansvar för dagvattenreningen beaktar inte de konsekvenser detta kan medföra. Det framgår, t.ex. inte vad det skulle innebära om delar av eller hela bolaget Stockholm Vatten i framtiden läggs ut på entreprenad eller säljs ut.

Ekologisk parkskötsel skulle förhindra att fosfor och kväve läcker ut. Åtgärder bör vidtas för att förbättra kunskaperna om detta bland bl.a. entreprenörer.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten *Jonas Ljungstedt* (v) och tjänstgörande ersättaren *Rached Abdel Al* (v) enligt följande.

I utlåtandet framgår det att höga föroreningshalter i dagvatten framför allt kommer från högt belastade trafikleder. Därmed finns det stor risk att utbyggnaden av E18 innebär att Järvafältet drabbas av ökade föroreningar. Det framgår också att Igelbäcken är mycket känslig för mänsklig påverkan såsom föroreningar och förändringar i vattenomsättningen.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade den 18 april 2002

- att godkänna förslag till dagvattenstrategi med redovisad reservation vad gäller ansvar för brunnsrensning. Nämnden hemställer att kommunfullmäktige antar densamma
- att uppdraga åt förvaltningen att genomföra sina delar av dagvattenstrategin under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande av denna.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande instämde i huvudsak med förslaget till dagvattenstrategi. Dock önskade förvaltningen undantag på punkten överförande av ansvar för brunnsrensningen från stadsdelsnämnden till Stockholm Vatten. Detta riskerar leda till oklar ansvarsuppdelning. Förvaltningen har också nyligen gjort tilläggsköp om förhöjd rensningsstandard. Om medel ska överföras från stadsdelsnämnden bör de

Om medel ska överföras från stadsdelsnämnden bör de därför motsvara det belopp som tillfördes stadsdelsnämnden 1997.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslutade den 25 april 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi för Stockholms stad.
- att överlämna tjänsteutlåtandet till kommunfullmäktige.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande tillstyrker förslaget till dagvattenstrategi.

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade den 25 april 2002

- att godkänna förvaltningens yttrande om förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar densamma
- att uppdra åt förvaltningen under förutsättning av kommunfullmäktiges antagande av dagvattenstrategin, att genomföra sina delar av denna
- att uttala:

Det är viktigt att så stor del av nederbörden som möjligt rinner ner i jorden som kan tillhandahålla en naturlig rening. Därför vill vi påpeka att ytor som idag är asfalterade men inte används för trafik om möjligt bör bytas ut mot jord och växtlighet som både absorberar regn och ljud.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden *Jan Carlsson* (sp) och *Birgitta Borg* (kd) angående Essingebroarnas dagvattenrening enligt följande.

Vi vill särskilt uppmärksamma den miljöbelastning som Essingledens broar innebär för den lokala vattenkvaliteten. Dessutom rinner det kraftigt förorenade dagvattnet rakt ner i det vatten som innevanarna badar i under sommaren.

I rapporten (sid 11) anges Vägverket som ansvarig för rening och avledning. En överenskommelse mellan Vägverket och Stockholm Vatten bör därför snarast träffas i frågan om Essingebroarnas dagvattenrening. Vi ser det som en angelägen investering både på kort och lång sikt.

Särskilt uttalande gjordes av *Birgitta Waller* (mp) enligt följande.

Dagvattnet bör ses som en resurs och behandlas med utgångspunkt från ekologiska principer och ett kretsloppsperspektiv. Dagvattnet ska om möjligt inte avledas direkt till ledningsnätet utan istället renas vid ytan i diken och öppna dammar. Dagvatten kan även återanvändas i bevattning, toalettpolning eller industri och liknande. Att rena dagvatten är dyrt, därför måste föroreningarna åtgärdas vid källan.

Det största problemet med dagens dagvattenbehandling ligger just i den befintliga miljön som har ett stort behov av förändring, samtidigt går förslaget ut på att nedprioritera åtgärder för att förbättra den befintliga dagvattenhanteringen. Detta innebär att man inte tar tag i det riktiga problemet.

Det saknas även en diskussion om vad som ska hända med det nuvarande kombinerade ledningssystemet. Inriktningen av den tidigare rapporten "Dagvattenstrategi för Stockholm – lägesrapport" var att åstadkomma effektiva systemförändringar för en uthållig och miljöanpassad dagvattenhantering, bl.a. genom att separera trafikens, centrumområdets och industrins förorenade dagvatten för övriga och mindra förorenade dagvatten. För detta räcker det inte varken överföring av pengar från stadsdelsnämnder som föreslås eller de befintliga budgetramarna.

Vi vill uppmärksamma de mycket defensiva formuleringarna i förslaget och vill kommentera punkterna under rubriken Övergripande principer för dagvattenstrategi/dagvattnet får inte försämra miljön:

1. Juridiken sätter inte endast hinder i vägen. Den ger också möjligheter för myndigheter att agera effektivare. Inte bara hindren men även de möjligheter som juridiken erbjuder för en hållbar miljö bör belysas bättre och ekonomin får inte – i alla lägen – användas som den enda avgörande faktorn.
2. En systemförändring i denna riktning kräver att ambitionsnivån är högre än att endast hålla sig under de kritiska nivåerna.
3. Det långsiktiga målet om en uthållig dagvattenhantering bör vara att inga föroreningar leds till recipienter.

Vi finner också att stadens föreslagna metoder och åtgärder för att driva arbetet är både oklara och otillräckliga. För att reningsverken inte ska belastas med dagvattenföroreningar är det av stor vikt att kraven på lokalt omhändertagande av dagvattnet (LOD) bör vara både långtgående och mer preciserade. I annat fall är det svårt att se hur åtgärderna ska vara effektiva.

Vi anser att förslaget till dagvattenstrategi ger ett bra tillfälle att också uppmärksamma stadens snöhantering. Snötippningen kan därför inte fortsätta i Saltsjön och Riddarfjärden såsom föreslås. Snön skall tas om hand och renas som annat dagvatten, alternativt lagras på en plats där infiltrering i marken kan ske, utan belastning på recipienter. Staden ska snarast påbörja utvecklingen av sådant omhändertagande med beaktande av försöket i Sundsvall där snölagring sker för kylning av sjukhuset. Ytterstadsområden som idag använder innerstadens sjötippor bör söka lokala platser för tippning och avtal bör göras med andra kommuner om att snömassor endast får tippas där rening kan ske.

Vantörs stadsdelsnämnd beslutade den 25 april 2002 att godkänna förslaget till dagvattenstrategi för Stockholm och hemställa att kommunfullmäktige antar denna.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande instämde med förslaget till dagvattenstrategi, samt påpekade fördelarna med att Stockholm Vatten får ett helhetsansvar för avledning och rening av dagvattnet.

Bromma stadsdelsnämnd beslutade den 23 maj 2002 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsledningskontoret som svar på förslag till ny dagvattenstrategi.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande instämde med förslaget till dagvattenstrategi under förutsättning att förvaltningens driftentreprenör, Stockholm Entreprenad, godkänner avtalet och ej kräver ekonomisk kompensation för att en ny huvudman övertar ansvaret för rensning av dagvattenbrunnar.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade den 11 juni 2002

- att godkänna förslaget till dagvattenstrategi och hemställa att kommunfullmäktige antar detsamma.
- att hemställa att totalt 2,437 Mkr i budget överförs från och med den 1 januari 2003 från stadsdelsnämnderna till Gatu- och fastighetsnämnden såsom redovisats i bilagan "Dagvattenbrunnar i Stockholm och kostnader för brunnsrensning, stadsdelsvis" i
- att ~~tjänsteutlåtandet~~ förvaltningen, under förutsättning att Kommunfullmäktige antar dagvattenstrategin, att genomföra sina delar av denna.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande tillstyrker förslaget till dagvattenstrategi och dess budgetkonsekvenser.

Bakgrund

Den 1 november 1994 träffades ett avtal om Va-frågor mellan Stockholms stad genom dess gatu- och fastighetsnämnd och Stockholm Vatten AB.

En ny dagvattenstrategi för Stockholms stad har därefter utarbetats. Med anledning av denna dagvattenstrategi har mellan Stockholms stad genom dess gatu- och fastighetsnämnd, nedan kallad staden och Stockholm Vatten AB, träffats följande

AVTAL OM DAGVATTEN

§ 1

Tidigare avtal

Detta avtal om dagvatten ersätter fr o m den 1 januari 2003 avsnittet "Dagvattenanläggningar för avvattnings av allmän platsmark" under §1 i det avtal som den 1 november 1994 har träffats mellan Stockholms stad och Stockholm Vatten AB. I övrigt gäller det senare avtalet oförändrat.

§ 2

Ansvar

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB har fr o m den 1 januari 2003 genom detta avtal om dagvatten helhetsansvaret för avledning och rening av dagvatten med därtill hörande anläggningar. (Dagvatten definieras i dagvattenstrategin för Stockholm)

Detta innebär att Stockholm Vatten AB, utifrån

- * Stadens övergripande dagvattenstrategi
  - * Miljöbalkens hänsynsregler
  - * annan av kommunfullmäktige antagen policy (t ex miljöprogram, vattenprogram)
- i egenskap av verksamhetsutövare gör den tekniska, ekonomiska och miljömässiga bedömningen av vart och hur dagvattnet skall ledas och renas. Bedömningen av om miljöbalkens hänsynsregler uppfylls görs i samråd med Miljö- och hälsoskyddsnämnden i dess egenskap av tillsynsmyndighet.

I Stockholm Vatten AB:s ansvar ingår att verka för att så mycket som möjligt av det "ej förorenade" dagvattnet infiltreras i marken samt ett visst ansvar att synliggöra dagvatten av pedagogiska och estetiska skäl.

Stadens anläggningar för avledning och rening av dagvatten (exkl. dagvattenbrunnar med därtill hörande servisledningar) skall ägas och skötas av Stockholm Vatten AB. Exempel på sådana anläggningar är filter och andra

AB. Exempel på sådana anläggningar är filter och andra reningsanläggningar i dagvattenbrunnar, alla ledningar i mark, LOD-magasin, infiltrationsanläggningar, utlopp, för dagvatten anlagda diken (dvs i princip alla diken utom vägdiken), reningsverk och andra reningsanläggningar samt de tekniska delarna av våtmarker som anlagts för att rena dagvatten.

Stockholm Vatten AB svarar därutöver för drift och underhåll av dagvattenbrunnar i mark (inklusive galler och servisledningar). I detta ansvar ingår rensning av brunn och servisledning samt reparation och utbyte av trasig brunn och ledning. Staden svarar för renhållning av mark inklusive föremål på gallret. Staden svarar även för beläggning runt gallret inklusive justering av befintligt galler i samband med beläggningsarbeten. Staden svarar vidare helt för dagvattenbrunnar med härtill hörande ledningar i stadens konstbyggnader (broar, viadukter mm) fram till ledningar, sandfångsbrunnar mm i mark. För i mark belägna ledningar, sandfångsbrunnar mm har Stockholm Vatten AB ansvaret enligt ovan. Staden svarar slutligen för all nybyggnad och flyttning av dagvattenbrunnar (inklusive galler och servisledningar).

Vid anläggande av våtmarker som fyller funktioner både för rening av dagvatten (SVAB:s ansvar) och som parkanläggning för att stärka den biologiska mångfalden mm (Gfn:s ansvar) skall avtal träffas mellan Stockholm Vatten AB, berörd stadsdelsnämnd och Gatu- och fastighetsnämnden angående genomförande, drift- och underhåll och fördelning av kostnader (anläggning, kapitaltjänster och drift- och underhåll). Sådant avtal skall ange vilka delar av anläggningen som ägs och sköts av Stockholm Vatten AB, Gatu- och fastighetsnämnden och Stadsdelsnämnden, samt vem som har ansvar för information och säkerhetsfrågor. Valet av ansvarig (nämnd eller bolag) för genomförande och drift- och underhåll bör utgå från huvudsyftet med anläggningen samt praktiska faktorer som exempelvis vem som bygger respektive sköter intilliggande anläggningar. Samtliga parter äger rätt att ta initiativ till förhandlingar om ett sådant avtal.

Motsvarande principer bör också gälla anläggandet av kanaler, dammar, diken, skelettjord mm, som fyller funktioner inom både Gatu- och fastighetsnämndens och Stockholm Vatten AB:s ansvarsområde.

Gatu- och fastighetsnämnden

Gatu- och fastighetsnämnden skall vid ombyggnad av gator och parker samt vid nyexploateringar, verka för att dagvattenfrågan planeras och löses utifrån stadens dagvattenstrategi och vattenprogram. Planerade åtgärder skall utarbetas i samråd med Stockholm Vatten AB och Stadsdelsnämnden.

Gatu- och fastighetsnämnden skall också utifrån stadens dagvattenstrategi tillse att föroreningarna till dagvattnet, från trafiken samt från stadens drift och underhåll av gator och parker, minskar.

Såsom mark- och vattenägare ansvarar Gatu- och fastighetsnämnden i enlighet med miljöbalken för de historiska föroreningarna i mark och vatten i den mån detta ansvar

inte åligger andra verksamhetsutövare, arrendatorer, hyresgäster, tomträttshavare, tidigare markägare m fl.

§ 3

Ägande

Stadens anläggningar för avledning och rening av dagvatten skall fr o m den 1 januari 2003 ägas av Stockholm Vatten AB. Undantag är dagvattenbrunnar med därtill hörande servisledningar, vilka är en del av gatan och vägen och därmed ägs av staden.

Staden skall överföra befintliga anläggningar utan kostnad till Stockholm Vatten AB.

Stockholm Vatten AB gör om så erfordras en förteckning över de dagvattenanläggningar bolaget äger.

§ 4

Ekonomi

Stockholm Vatten AB skall utifrån sitt ansvar enligt § 2 ekonomiskt svara för och därmed betala samtliga utgifter för avledning och rening av dagvattnet. Stockholm Vatten AB avgör utifrån bl a denna dagvattenstrategi och myndighetskrav vilka investeringar som skall göras och standarden på drift- och underhåll på befintliga anläggningar.

Staden skall from år 2003 till Stockholm Vatten AB lämna ett årligt finansieringsbidrag på sammanlagt 15 miljoner exkl moms. Staden finansierar 11 miljoner kronor via sin investeringsbudget och 4 miljoner via sin driftbudget. Staden betalar det årliga finansieringsbidraget, senast den 1 juli, mot faktura utställd av Stockholm Vatten AB. Beloppet skall årligen räknas om med hänsyn till det aktuella årets prisnivå, varvid konsumentprisindex per april månad ska användas. Första gången uppräknings görs är för år 2004 med konsumentprisindex april 2003 som bas.

§ 5

Genomförande

Detta avtal gäller fr o m den 1 januari 2003 tom den 31 december 2007. Om det inte sägs upp av någondera parten förlängs det därefter med två år i sänder. Uppsägningen skall ske senast sex månader före avtalstidens utgång.

Stockholm Vatten AB förbinder sig att i samråd med berörd stadsdelsnämnd anpassa sitt övertagande av drift och underhåll av dagvattenbrunnar till de olika stadsdelsnämndernas pågående drift- och underhållsrenoveringar.

Efter den 1 januari 2005 äger parterna rätt att ta upp förhandlingar, om de överförda beloppen enligt §4 inte överensstämmer med reella kostnader eller om det finns andra väsentliga problem med den nya ansvarsfördelningen.

Ersättning enligt § 4 ovan skall senast efter fem år fr o m den 1 januari 2003 utformas så att det finns incitament för Gatu- och fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna att minska föroreningarna till recipienter och reningsverk. Parterna förbinder sig att utforma och förhandla om en sådan justering av detta avtal.

§ 6

Giltighet

Detta avtal är till alla delar förfallet utan ersättningsrätt för någondera parten om inte förslaget till dagvattenstrategi i huvudsak antages av Stockholms kommunfullmäktige före den 1 oktober 2002 genom beslut som senare vinner laga kraft.

Detta avtal har upprättats i två exemplar varav parterna tagit var sitt.

Stockholm den

För Gatu- och fastighetsnämnden

För Stockholm Vatten AB

.....

.....

.....

.....

Dagvattenbrunnar i Stockholm och kostnader för brunnsrensning, stadsdelsvis

Ansvaret för rensning (slamsugning) av dagvattenbrunnar skall överföras från stadsnämnden till Stockholm Vatten AB fr o m 2003 enligt förslag till dagvattenstrategi för Stockholm. Med anledning av detta skall i budget för 2003 följande belopp överföras från respektive stadsdelsnämnd till gatu- och fastighetsnämnden. Överföringsbeloppen har beräknats utifrån uppgifter från stadsdelsnämnderna. I de fall uppgift saknas eller rensningen ingår utan belopp i annan entreprenad har överföringsbeloppet beräknats med 85 kr/brunn. Detta är medelvärde för kostnader att rensa brunnar i Stockholm.

Stadsdelsnämnd	Antal dagvatten- brunnar	Belopp som skall överföras Kr
Kista	650	56.000
Rinkeby	300	26.000
Spånga-Tensta	2 000	132.000
Hässelby-Vällingby	2 816	170.000
Bromma	2 483	140.000
Kungsholmen	1 497	160.000
Norrmalm	2 024	304.000
Östermalm	1 962	209.000
Maria-Gamla Stan	1 636	133.000
Katarina-Sofia	791	70.000
Enskede-Årsta	2 555	217.000
Skarpnäck	1 843	100.000
Farsta	2 287	194.000
Vantör	1 473	125.000
Älvsjö	1 571	134.000
Liljeholmen	850	72.000
Hägersten	1 204	102.000
Skärholmen	1 091	93.000
Summa	29 035	2.437.000

2002-01-16

Knut Bennerstedt/Peter Jacobsson